

Stenografični zapisnik

četrtre seje

deželnega zbora Ljubljanskega

dne 25. septembra 1871.

Nazočni: Prvosednik: Deželni glavar dr. Radoslav Razlag. — Vlado zastopnik: Deželni predsednik: Karol pl. Wurzbach-Tannenberg — Vsi članovi razun: Knezoškof dr. Widmar, Kromer, dr. Suppan, Dežman, dr. pl. Kaltenegger, grof Auersperg, grof Blagaj, dr. vitez Savinšek, pl. Langer, grof Thurn, grof Margheri, baron Rastern, Rudež France, baron Apfaltrern in Rudež Karol.

Dnevni red: 1. Vlado predloga: postava, po kateri se vsled postave od 6. februarja 1869 drž. zak. štev. 18. odločijo osebe, ktere imajo razsoditi, ali se po menjavi ktereга zemljišča bolje gospodarstvo doseže. (Priloga 15.) — 2. Vlado predloga: deželno-zborni volitveni red vojvodine Kranjske. (Priloga 13.) — 3. Vlado predloga: postava, s katero se predrugača dodatek k deželni ustavi vojvodine Kranjske od 26. februarja 1861. (Priloga 12.) — 4. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predložijo proračuni zakladov različnih ustanov za leto 1872. in računski sklepi za leto 1870., in tudi proračuni za leto 1871. naslednje imenovanih ustanovnih zakladov, namreč: zaklada kranjskih deklinskih ustanov, Höldeimovega zaklada za gluhome, postonjsko-jamske ustanove za invalide, Metelkove ustanove za invalide, Trevisini-ève ustanove za invalide, ustanove I. in II. ljubljanskih gospá za invalide, baron Flödnigove in ilirske ustanove za slepce, zaklada kranjskih dijaških ustanov in muzealnega zaklada. (Priloga 6.) — 5. Volitev odseka za adresno iz 7 udov. — 6. Volitev v deželno komisijo za uravnanje zemljišnega davka. — 7. Poročila peticijskega odseka.

Obseg: (glej dnevni red) — interpelacija dr. Coste — peticije — Svetec se odpove deželnemu odborništvu.

Seja se začne o 35. minuti čez 10. uro.

Stenographischer Bericht

der vierten Sitzung

des Landtages zu Laibach

am 25. September 1871.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Dr. Jakob Razlag. — Vertreter der k. k. Regierung: Landespräsident Carl v. Wurzbach-Tannenberg. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von Sr. fürstbischöflichen Gnaden Dr. Widmer und der Herren Abgeordneten: Kromer, Dr. Suppan, Deschmann, Dr. v. Kaltenegger, Graf Auersperg, Graf Blagaj, Dr. Ritter v. Savinschegg, Franz Rudesch, v. Langer, Graf Thurn, Graf Margheri, Baron Rastern, Baron Apfaltrern.

Tagesordnung: 1. Regierungsvorlage: Gesetz, nach welchem mit Bezug auf das Gesetz vom 6. Februar 1869, R. G. Bl. Nr. 18, Organe bestimmt werden, welche zu entscheiden berufen sind, ob durch einen Grundtausch eine bessere Bewirtschaftung erzielt werde. (Beilage 15.) — 2. Regierungsvorlage: Landtags-Wahlordnung für das Herzogthum Krain. (Beilage 13.) — 3. Regierungsvorlage: Gesetz, mit welchem der Anhang zur Landesordnung für das Herzogthum Krain vom 26. Februar 1861 abgeändert wird. (Beilage 12.) — 4. Bericht des Landesauschusses, womit die Präliminarien verschiedener Stiftungsfonde pro 1872 und Rechnungsabschlüsse pro 1870, so wie auch die Präliminarien pro 1871 nachfolgender Stiftungsfonde vorgelegt werden, nämlich: des krain. Mädchen-Stiftungsfondes, des Höldeim'schen Taubstummen-Stiftungsfondes, des Adelsberger Grotten-Invaliden-Stiftungsfondes, des Metelk'schen Invaliden-Stiftungsfondes, des Trevisini'schen Invaliden-Stiftungsfondes, des Laibacher Frauenverein-Invaliden-Stiftungsfondes Nr. I und II, des Baron Flödnig'schen und des illirischen Blinden-Stiftungsfondes, des krainischen Studenten-Stiftungs- und des Museal-Fondes. (Beilage 6.) — 5. Wahl des Adressauschusses aus 7 Mitgliedern. — 6. Wahl in die Landescommission für die Grundsteuer-Regulirung. — 7. Bericht des Petitionsauschusses.

Inhalt: Siehe Tagesordnung. — Petition — Interpellation des Abg. Dr. Costa — Abg. Svetec legt seine Stelle als Landesauschuss nieder.

Beginn der Sitzung 10 Uhr 35 Minuten.

Deželni glavar

potrdi, da zbor sklepati more in prične sejo.

Zapisnik zadnje seje se bere slovenski in potrdi.

Der Landeshauptmann

bestätigt die Beschlussfähigkeit des h. Hauses und eröffnet die Sitzung.

Das Protokoll der letzten Sitzung wird in slovenischer Sprache gelesen und genehmigt.

Jaz imam slavnemu zboru naznaniti, da je gospod Dragotin Rudež odpust dobil na en teden iz rodbinskih obzirov.

Dalje je deželni odbor predložil nekatere peticije s tem, da se peticijskemu oziroma finančnemu odseku podajo v pretres in poročilo, namreč:

1. Peticijo učiteljev radoljiškega šolskega okraja in okrajnega šolskega svetovalstva v Radoljici, da bi postale vse ljudske šole deželne učilnice in da bi dobivali učitelji plače iz deželne blagajnice;

2. peticijo učiteljev logaškega šolskega okraja v Idriji za zboljšanje materielnega stanú ljudskih šol in ljudskih učiteljev;

3. peticijo starešinstva v Vogljah, da bi se v Voklu ne napravljala šola;

4. peticijo dijaškega društva graških tehnikov za podporo k napravi ustanove za pogrnjeno mizo za revne tehnike;

5. peticijo štipendijskega društva c. kr. gozdarske akademije v Mariabrun-u za naklonitev stalne letne podpore;

6. peticijo Dragomenjcev in Podgoričanov za razdelitev plačila Šent-Jakobskega učitelja po davkih;

7. peticijo občine Stari trg pri Poljanah za dovoljenje prodaje državnih obligacij;

8. peticijo občinskega starešinstva v Ratečah in na Fužinah na Gorenškem za denarno podporo za napravo vtrjenih bregov ob derečih vodah; in

9. peticijo čateške srenje za prenaredbo § 13. občinskega reda.

Ako ni ugovora, jih bodem izročil peticijskemu odseku. (Obvelja — wird angenommen.)

Deželni odbor predlaga dalje sledeče peticije slavnemu deželnemu zboru v obravnavo in sklepanje:

a) peticijo stražnikov deželne posilne delavnice za poviksanje letnega plačila;

b) peticijo dramatičnega društva za denarno podporo za leto 1871/2;

c) peticijo mestnega župnika pri sv. Jakobu za podelitev podpore za Marijino znamenje na Šent-Jakobskem trgu, ktera v lanski sesiji ni bila rešena,

z nasvetom, da bi jih slavni zbor blagovolil izročiti finančnemu odseku v prevdarek in poročanje. (Se odobri — wird angenommen.)

Dalje so položili peticijo po gospodu dr. Costi občine litijskega okraja, da se zopet postavi okrajni zdravnik v Litiji. (Se izroči peticijskemu odseku — wird dem Petitionsausschusse zugewiesen.)

Dalje mi je izročil gospod dr. Costa sledečo prošnjo: Podfarna občina Colska prosi milostljive podpore, da bi zidala šolske poslopje. (Izroči se finančnemu odseku — wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Potem je peticija izročena po dr. Razlag-u:

Prebivalci vasi Luža in Hotemaže ponižno prosijo pomoči glede zidanja novega šolskega poslopja na Olševku. (Izroči se finančnemu odseku — wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Po dr. Razlag-u je tudi izročena sledeča prošnja:

Franz Pogačar, Bezirkswundarzt in Voitsch, bittet um gnädige Bewilligung einer periodisch wiederkehrenden Gnadengabe aus Landesmitteln. (Izroči se finančnemu odseku — wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Dalje naznanjam dopis gospoda Sveteca (bere — liest):

„Blagorodni gospod predsednik!

Ker sem ponižno podpisani prevzel in nastopil notarstvo za Idrijo, ne morem biti več deželni odbornik. Odlagam tedaj to častno službo, ter Vas prosim, da moj odstop naznanite slavnemu deželnemu zboru, kteremu se ob enem za izkazano mi zaupanje srčno zahvaljujem.

V Ljubljani, 25. septembra 1871.

Luka Svetec l. r.“

To prosim na znanje vzeti s tem, da bode volitev novega odbornika prišla na dnevni red ene prihodnjih sej.

Gospodje poslanci nahajajo na svojih mizah knjižico „Kranjsko ljudsko šolstvo,“ spisal J. Lapajne, in sledeče vabilo k občenemu shodu društva „Šola“ (bere — liest):

„Učiteljsko društvo za Kranjsko napravi 27. t. m. zvečer ob 8 uri v Tavčarjevi gostilnici veliko besedo s petjem narodnih pesem in z vojaško godbo in sicer na korist društva v pomoč učiteljem, njihovim vdovam i sirotam na Kranjskem.

Vdano podpisani odbor k tej besedi vljudno vabi vse prečastite gospode deželne poslance.“

Ker drugih reči ni predloženih, prehajamo na dnevni red.

Poslanec dr. Costa:

Jaz se predrznem vsled § 45. staviti vprašanje na gospoda deželnega glavarja: § 6. našega opravnega reda se glasi (bere — liest): „Ako kateri poslanec v osmih dneh ne pride, ali se brez dopusta oddali, ali čez dopuščeni čas izostane, naj ga deželni glavar pozove, da pride v osmih dnevih, ali da svojo neprilichnost opraviči.“

Prosim tedaj, naj mi gospod deželni glavar pove, ali je tistim gospodom poslancem, kateri so od našega zborovanja izostali skoraj 14 dni, v smislu tega paragrafa našega opravnega reda naročil pismeno, da naj pridejo v zbor, ali da naj opravičijo, zakaj da ne pridejo; in če tega gospod deželni glavar do zdaj ni storil, bi ga prosil, da naj spolnuje, kar velewa § 6. opravnega reda.

Deželni glavar:

Na to interpelacijo lahko koj odgovorim. Zadnji deželni zbor je bil v sredo 20. t. m., bil je tedaj še-le sedmi dan našega zborovanja, ker smo v četrtek poprej zbor pričeli. Po opravnem redu se mora čakati osem dni in zdaj sem že naročil, da naj se spišejo dopisi za vse tiste gospode poslance, kateri so brez dopusta tudi danes izostali in mislim, da bode mogoče vse te dopise nemudoma razposlati. (Pohvala — Beifall.)

I. Vladna predloga: postava, po kateri se vsled postave od 6. februarja 1869 drž. zak. štev. 18. odločijo osebe, ktere imajo razsoditi, ali se po menjavi kterega zemljišča bolje gospodarstvo doseže. (Priloga 15.)

Poslanec Svetec:

Ker pride te dni tudi vodna postava v obravnavo, bi jaz slavnemu zboru nasvetoval, da se za obe te postavi, namreč za to denašnjo in drugo, ki še le na vrsto pride, bi postavil poseben odbor iz treh udov. (Obvelja — Wird angenommen.)

Deželni glavar:

Volitev tega odseka bodem postavil na prihodnji dnevni red.

II. Vladna predloga: deželno-zborni volitveni red vojvodine Kranjske.

(Priloga 13.)

III. Vladna predloga: postava, s katero se predru-gača dodatek k deželni ustavi vojvodine Kranjske od 26. februarja 1861.

(Priloga 12.)

(Po dr. Costovem nasvetu se izročite obe predlogi adresnemu odboru — über Dr. Costa's Antrag werden beide Vorlagen dem Adressausschusse zugewiesen.)

IV. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlože proračuni zakladov različnih ustanov za leto 1872. in računski sklepi za leto 1870., in tudi proračuni za leto 1871. naslednje imenovanih ustanovnih zakladov namreč: zaklada kranjskih dekliških ustanov, Holdheimovega zaklada za gluhoneme, postojnsko-jamske ustanove za invalide, Metelkove ustanove za invalide, Trevisini-eve ustanove za invalide, ustanove I. in II. ljubljanskih gospá za invalide, baron Flödnigove in ilirske ustanove za slepce, zaklada kranjskih dijaških ustanov in muzealnega zaklada.

(Priloga 6.)

(Se izroči finančnemu odseku — wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

V. Volitev odseka za adresu iz 7 udov.

(Zvoljeni so — gewählt wurden:) dr. Bleiweis, dr. Costa, Svetec, dr. Zarnik z 22 glasovi, Zupan, grof Barbo in Pintar z 21 glasovi.

Deželni glavar:

To se vzame na znanje in prosim, da bi se odbor kmalu konstituiral in meni to naznanil.

VI. Volitev v deželno komisijo za uravnanje zemljišnega davka.

(Voljen je — gewählt wurde:) dr. Razlag z 20 glasovi.

Deželni glavar:

Jaz se zahvaljujem slavnemu zboru za meni izkazano zaupanje in se bodem trudil kar bode mogoče z mojimi slabimi močmi, da se uravna zemljišni davek v prid dežele naše.

Ker sem jaz dosihmal bil namestovalec, bi prosil, da bi slavni zbor koj volil drugega namestovalca v deželno komisijo.

(Voljen je — gewählt wurde:) Valentin Krisper z 21 glasovi.

VII. Poročilo peticijskega odseka.

Poročevalec Pintar (bere — liest):

„Poročilo

peticijskega odseka o prošnjah hrenoviške in knježaške občine.

Slavni deželni zbor!

A.

Hrenoviška občina, ktera ima 5200 prebivalcev in plačuje na leto s prikladami vred 17.468 fr. zemljišnega davka, prosi po svojih občinskih zastopnikih, da bi slavni deželni zbor njeno prošnjo do visoke c. kr. vlade za odpis nekoliko zemljišnega davka in vstavljenje eksekucij zastran zastanih davkov podpiral, in opira svojo prošnjo na sledeče razloge:

Prosilci pravijo, da je bila hrenoviška občina njega dni premožna denarna občina. Ali prva njena nesreča je bila južna železnica, ktera ji je obilni zaslužek na cesti skoraj čisto vzela in ji tako velik kos kruha odnesla.

Pa vendar je hrenoviška občina še zmeraj siromašno životarila do poslednjih dni. Da je denar za davke in druge silne potrebe dobivala, je prodajala seno in otavo v Trst, in sicer po precej visoki ceni. Ali letošnja, v onih krajih silno slaba letina, je djala Hrenovčane popolnoma na beraško palico. Letošnjo pomlad jim je najpred slana, potlej dolgotrajni mraz in deževje, ki je blizo kresa trpelo, poljske pridelke tako poškodovalo, da se je polovico manj sena in otave pridelalo, kakor druga leta, in ravno tako ste jim moča in povodenj njih žitne pridelke močno pokončali. Ostalo je le še upanje na boljšo jesen, na ajdo, krompir, repo in korenje, pa tudi to upanje jim je po vodi splavalo. Za spomladansko močo pride grozovitna suša. Od 12. julija pa do jeseni je le en samkrat dež zemljo dobro premočil, majhne rose, ki so sicer včasih dežile, so čisto malo izdale, in tako je šla tudi ajda, krompir, repa in korenje pod zeló in se bo vsega tega prav malo pridelalo. Paša po pašnikih jim je zgorela in sadja ni skoro nič.

Ker se je krme sploh tako malo dobilo, ne more revni kmet letos nesenane otave v Trst prodajati, da bi kaj denarja dobil, temuč bo moral še nekoliko živine prodati, da bo mogel ostalo živino in svojo družino čez zimo stradaje preživeti. S čim da bi Hrenovčani letos davke plačali, res sami ne vejo.

Ker je bila letošnja letina tako slaba, se je zgodilo, da ima hrenoviška občina letos še skoraj vse davke na dolgu.

Gosposka jih je s prvega plačati opominjevala, jih strašila, potlej jih je rubila in eksekvirala in jih še vedno z eksekucijo hudo pritiska in se pogosto zgodi, da zarubi in proda tudi *fundus instructus*, kar bi se po obstoječih postavah nikakor ne smelo goditi, kar je gotovi propad za kmetijo in kakoršno delo je visoko c. kr. finančno ministerstvo že leta 1868. hudo kaznovati obljubilo. To ozir hrenoviške prošnje.

B.

Z enako prošnjo, koja je z enakimi razlogi podprta, kakor hrenoviška, stopa tudi knježaška občina pred slavni deželni zbor ter ga prosi, da bi njeno prošnja za odpis nekoliko zemljišnih davkov in vstavljenje eksekucij zastran zatečenih davkov podpiral.

Ker so knježaške okoliščine ravno take, kakor hrenoviške, prošnja na ravno tiste razloge opira, kakor hrenoviška, zato jih ne bom ponavljal, temuč le rečem, da peticijski odsek meni, da bo slavni deželni zbor hrenoviško in knježaško prošnjo do visoke c. kr. vlade tolikanj rajše in gorkejšje podpiral, ker ste te dve občini čisto po nedolžnem v tako revščino prišli ter popolnoma zaslužiti, da se ukaz Njijhovega c. kr. Veličanstva od 31. decembra 1864. leta z d a t n o v njihovo korist obrača.

Peticijski odsek toraj soglasno nasvetuje:

Slavni deželni zbor naj sklene:

„Prošnji hrenoviške in knježaške občine za zdatni odpis po nesreči zastanih zemljišnih davkov in ostavljenje eksekucij zastran zatečenih davkov naj se visoki c. kr. vladi odstopi z najgorkejšim priporočilom, da bi bili ti prošnji, kolikor je največ mogoče vslišani.“
(Obvelja — wird angenommen.)

Poročevalec Svetec (bere — ličst):

„P o r o č i l o

peticijskega odbora o prošnji, ktero je podalo več prebivalcev iz sosesk ob Krki od Žužemberka da Bele cerkve, zavolj ribištva.

Na tej prošnji podpisani prošnjiki trdijo, da gre pravica, ribe in rake v Krki loviti, njim, ter da so se grajščine le po krivici tega ribištva polastile. Oni tedaj zahtevajo, naj se pravica ribištva sedanjim lastnikom odvzame in njim, ki so posestniki zemlje ob vodi, podeli, in deželni zbor naj tak predlog pred državni zbor priinese.

Seja se konča ob 20. minuti črez 11. uro. — Schluß der Sitzung 11 Uhr 20 Minuten.

Peticijski odbor to prošnjo ni mogel za opravičeno spoznati. Ribišstvo je po obstoječih postavah privatna pravica, in ko bi prosilci le prosili, naj se ono uravna (regulira) in, za odkupo zemljiškim posestnikom ob vodi prepusti, bi se to dalo zagovarjati.

Ali zahteve, naj bi se ribišstvo sedanjem lastnikom brez odškodbe vzelo, nikakor in nikjer ni mogoče podpirati, ako nočemo v privatne pravice posegati.

Peticijski odbor tedaj svetuje:

Slavni deželni zbor naj sklene:

„Čez to peticijo se prehaja na dnevni red.“

(Obvelja — wird angenommen.)

Poročevalec dr. Zarnik (bere — ličst):

„P o r o č i l o

peticijskega odseka o prošnji občine črnomeljske za to, da se v Črnomlju zopet mesto c. kr. okrajnega zdravnikarja ustanovi.

Gledé na to, da je deželni zbor v zadnji seji 20. t. m. predlog deželnega odbora zaradi pomnoženja c. kr. okrajnih zdravnikov na Kranjskem sprejel, rešena je ob enem s tem tudi prošnja črnomeljske občine. Nanašaje se na sprejet predlog deželnega odbora v seji 20. t. m. stavlja peticijski odsek sl. deželnemu zboru predlog:

„Slavni deželni zbor naj blagovoli skleniti, da se prošnja črnomeljske občine zaradi ustanovljenja mesta c. kr. okrajnega zdravnikarja c. kr. deželni vladi za uvaženje in ugodno rešenje odstopi.“
(Obvelja — wird angenommen.)

Deželni glavar:

Ker je današnji red končan, imam naznaniti, da bode prihodnja seja v četrtek 28. t. m. Na dnevni red bom postavil: (Glej dnevni red pete seje — Siehe Tagesordnung der fünften Sitzung.)